майбутнє, коли немарковані пластичні вибухові речовини, термін збереження яких закінчиться, будуть замінені на марковані. Відомо, що деякі виробники вже перейшли на випуск тільки маркованих пластичних вибухових речовин. Цей приклад свідчить про те, як об'єднаними зусиллями націй можна плідно вирішувати проблему боротьби з тероризмом.

При проведенні заходів пошуку вибухових пристроїв потрібно виконати заходи безпеки для сторонніх осіб, спеціальних підрозділів, які працюють на території, що може бути замінованою, тому потрібно чітко дотримуватись інструкції з техніки безпеки при роботі з вибухонебезпечними пристроями.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Іванченко В.І. Тероризм // Політика і час. – № 1-2. – 2000.*
2. *Давидов Е. Терроризм: истоки и эволюция цели и средства. // Досье секретних служб. – №1. – 2000.*
3. *Ліпкан В.А. Кримінальний тероризм і система безпеки підприємництва // Недержавна система безпеки підприємництва як суб'єкт національної безпеки України. – К.: Вид-во Європ. Ун-ту. – 2001.*
4. *Ліпкан В.А., Никифорчук Д.И., Руденко М.М. Боротьба з тероризмом. – К.: Знання України, 2002.*
5. *Дергачов О. Проблеми національної безпеки // Мала енциклопедія етнодержавознавства / НАН України Ін-т Держави і права ім.. В.М. Корецького: редкол.: Ю.І. Римаренко (відп. Ред.) та ін. – К.: Довіра: Генеза. – 1996.*

УДК 339.92

Г.Й. Боднар, к.т.н., О.М. Парубок, к.п.н.
(Львівський державний університет безпеки життєдіяльності),
С.Я. Кулина, (Львівський національний університет ім. І. Франка)

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИЙ ЄВРОРЕГІОН "БУГ" ЯК КЛЮЧОВИЙ ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Процеси глобалізації впливають на життєдіяльність, конкурентоспроможність та рівень добробуту прикордонних регіонів. Співробітництво в рамках єврорегіонів розглядають як один з ключових чинників забезпечення національної безпеки. Суть проблеми національної безпеки в сучасних умовах полягає в моніторингу загроз національним інтересам, прогнозування ситуації, у тому числі в межах прикордонних територій. Метою статті є теоретичне обгрунтування рекомендацій щодо стабільності та безпеки прикордонних територій. Результати роботи полягають в узагальненні стратегічних завдань діяльності єврорегіону "Буг" для забезпечення безпеки національних інтересів. У статті проведено дослідження діяльності українсько-польської території єврорегіону "Буг", що дозволило узагальнити теоретичні результатти, зокрема: сформовано новий підхід - створення вздовж кордонів лінії партнерської співпраці в рамках єврорегіонів забезпечить національну безпеку.

Необхідність підвищення ефективності державного управління прикордонними територіями України не викликає сумніву, оскільки Україну розглядають як опору стабільності та безпеки в Європі, вбачаючи в ній стратегічну ланку між Заходом і Сходом, Північчю і Півднем.

Водночас дослідження проблем регіоналізму належить до тих наукових напрямів, де вітсутні загальновизнані поняття та визначення. Якщо для одних дослідників регіон є наддержавною категорією, то для інших – це категорія субнаціональна, оскільки йдеться про

ту чи іншу частину держави. Однак у будь-якому випадку в контексті взаємовигідного міжнародного співробітництва соціально-політичну стабільність у прикордонних регіонах (далі – прикордонні території) розглядають як ключовий чинник подальшого розвитку та забезпечення міжнародної і національної безпеки.

Першочерговою проблемою у сфері забезпечення національної безпеки є моніторинг рівня загроз національним інтересам, прогнозування розвитку ситуації, пов'язаної з їх реалізацією, у тому числі в межах прикордонних територій [10].

Сучасний етап цивілізації характеризується особливим впливом процесів глобалізації на життєдіяльність, конкурентоспроможність та рівень добробуту прикордонних територій. Навіть тепер відмінності між регіонами, які динамічно розвиваються, та депресивними регіонами Європейського Союзу вражаючі. Розвиток транскордонного співробітницта та посилення міжрегіональних зв'язків є важливою складовою забезпечення Європейським союзом безпеки прикордонних територій.

Однією з поширених форм транскордонного співробітництва є асоціації та інші подібні форми співробітництва суміжних регіонів як адміністративно-територіальних одиниць, що належать різним європейським країнам та мають свої органи управління і йменуються іноді як "єврорегіони". До них відноситься і створений за участю прикордонних територій України та Польщі єврорегіон "Буг". Правовою основою формування єврорегіону "Буг" є національне законодавство України і Польщі, міжнародні угоди, а також Європейська конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями від 21.05.1980 р. Формування єврорегіону відображено у відповідних угодах між органами місцевої і регіональної влади [5].

Для встановлення загальних правових норм про транскордонне співробітництво у Польщі особливе значення мала підписана в 1990 р. міжнародна конвенція про регулювання регіонального співробітництва, європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями, до якої Польща приєдналася у 1993 р., а в лютому цього ж року вже було прийнято Європейську хартію про місцеве самоврядування. Ці документи стали фундаментальними для визначення структури і форм міжнародних контактів для місцевих об'єднань [8].

В основу функціонування єврорегіонів у Польщі покладено Закон "Про співпрацю" від 1989 р. [12].

Національне законодавство України щодо функціонування єврорегіонів визначається такими правовими актами: Закон України "Про транскордонне співробітництво" від 24.06.2004 р., Постанова Кабінету Міністрів України "Деякі питання розвитку транскордонного співробітництва та єврорегіонів" № 587 від 29.04.2002 р. та "Порядок підготовки проектів (програм) транскордонного співробітництва, які можуть бути включені до державної програми розвитку транскордонного співробітництва", затверджений наказом Міністерства економіки України від 03.06.2005 р. [13].

В окрему групу правових актів транскордонного співробітництва можна виділити міжнародні договори України, що регулюють відносини у цій сфері, а саме: угода про партнерство та співробітництво між Україною і ЄС від 16.06.1994 р. та Стратегія ЄС щодо України від 10.12.1999 р. [13].

У цілому ж стратегічною метою співробітництва створеного єврорегіону є розбудовова соціальної, інформаційної та виробничої інфраструктури, поєднання зусиль в економічній сфері, будівництво та модернізація інфраструктури кордону, розвиток транспортної мережі, наукова співпраця, охорона навколишнього природного середовища, обмін досвідом між відповідними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, взаємна допомога в ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, боротьба зі злочинністю і нелегальною міграцією тощо.

Очевидно, реалізація зазначеної мети зумовлює в свою чергу необхідність ідентифікації загроз національним інтересам як потенційних чи реальних у процесі державного управління прикордонними територіями.

У Законі України "Про основи забезпечення національної безпеки" під загрозами розуміють як наявні, так і потенційні можливі явища та чинники, що створюють небезпеку життєво важливим національним інтересам [1].

Негативні впливи факторів природного середовища виявляються головним чином у надзвичайних ситаціях. Ці ситуації можуть бути наслідком як стихійних лих, так і виробничої діяльності людини. Надзвичайна ситуація – це порушення нормальних умов життя і діяльності людей на об'єкті або території, спричинене аварією, катастрофою, стихійним лихом чи іншою небезпечною подією, яка призвела (може призвести) до загибелі людей або значних матеріальних втрат.

Відповідно до територіального поширення, обсягів заподіяних або очікуваних економічних збитків, кількості людей, які загинули, за класифікаційними ознаками визначаються чотири рівні надзвичайних ситуацій: загальнодержавний, регіональний, місцевий, об'єктний. Отже, надзвичайна ситуація регіонального рівня – це надзвичайна ситуація, яка виникає на території двох або більше адміністративних районів [3].

Стратегічним завданням реформування прикордонних територій України та Польщі має стати ефективне використання природно-ресурсного, демографічного, виробничого науково-технічного потенціалів з метою розв'язання питань комплексного розвитку територій. Прикордонні території єврорегіону "Буг" перебувають під впливом таких стратегічних чинників, як наявність так званого прикордонного потенціалу, перспективність використання ефекту кооперації прикордонних економік (синергетичних ефектів).

Особливо важливою є реалізація транзитного потенціалу за рахунок розбудови транспортної та логістичної інфраструктури. Так через вищезазначений єврорегіон проходять міжнародні транспортні коридори: Берлін/Дрезден-Вроцлав-Львів-Київ; Трієст-Любляна-Братіслава-Ужгород-Львів.

Постановою Кабінету Міністрів України "Про першочергові заходи щодо створення національної мережі міжнародних транспортних коридорів" від 16.12.1996 р. затверджено перелік транспортних коридорів України, які пропонуються включити як доповнення до мережі міжнародних транспортних коридорів, серед них транспортний коридор Балтійське море-Чорне море (Гданськ-порти Чорного моря) [2].

У функціонуванні транспортного коридору Гданськ-Одеса зацікавлені як Польща, так і Україна. Його довжина становить 1514 км залізничним і 961 км автошляхами.

Найбільш перспективним для прикордонних територій є співробітництво з ЄС в енергетичній сфері. За прогнозами експертів, споживання газу та нафти до 2010 року в Європі значно зросте, основну частину цих енергосіїв забезпечуватиме Росія, транзит якого забезпечує Україна саме через прикордонні регіони.

Одним із найбільш реальних кроків на шляху інтеграції України до загальноєвропейського ринку є створення Євро-Азіатського нафтотранспортного коридору Баку-Супса-Одеса-Броди-країни Західної Європи.

Велика кількість енергетичних проектів в Україні виконується за підтримки ЄС в рамках програм "Inogate", "Трасека", "Tacis". Наприклад, за програмою "Tacis" на підвищення безпеки українських АЕС вже виділено понад 110 млн.євро .

Крім того, необхідно усвідомлювати, що інтеграція України в європейський економічний простір має забезпечуватися поступовим досягненням європейських стандартів щодо енергоємності виробництва, ефективності енергоспоживання, безпеки навколишнього середовища, а також виконання вимог ЄС до країн-претендентів на вступ до ЄС у сфері паливно-енергетичного комплексу та суміжних екологічних питання [7].

Розширення ЄС в 2004 році, транзитний та енергетичний потенціал прикордонних територій євроергіону "Буг" істотно збільшує потенційні можливі чинники, що створюють небезпеку національним інтересам України та Польщі. Актуальними залишаються двохсторонні проблеми пов'язані з візовим питанням, відмінністю європейського законодавства від українського, охороною навколишнього середовища, боротьбі з міжнародною організованою злочинністю, з нелегальною міграцією і торгівлею людьми.

У контексті вищесказаного проекти транскордонного співробітництва, зокрема у форматі єврорегіонів, мають принципове значення не тільки для вирішення тих чи інших проблем сталого розвитку окремої прикордонної території, а й значною мірою можуть слугувати моделями забезпечення європейського простору безпеки [10]. ЄС у своїй регіональній політиці приділяє значну увагу прикордонним регіонам через фінансову підтримку шляхом використання ряду ініціатив, програм, проектів, а саме: INTERREG, PHARE CBC, TACIS CBC, PHARE, CREDO, MEDA, CARDS, LACE, програми "Добросусідство Польща-Україна-Білорусь INTERREG IIIA/TACIS CBC 2004-2006".

Власне Ініціативи ЄС – це договори, документи, які укладаються Європейською Комісією для реалізації проектів регіонального розвитку.

Комісія, визначаючи перспективи співробітництва Європейського Союзу з державами центрально-східної Європи, відзначає регіональне співробітництво як один із

своїх політичних пріоритетів з метою створення політичної стабільності, забезпечення прав людини та демократії, розвитку економічного та торговельного співробітництва. Перевага надається проектам (шляхом фінансування через вищезазначені програми) з метою:

- зміцнення демократії та стабільності в регіоні (захист меншин та їхня економічна і соціальна інтеграція; розвиток громадянського суспільства шляхом підтримки неурядових організацій тощо);
- підтримки економічного розвитку та свободи торгівлі, адже розвиток комерційних відносин між країнами регіону сприятиме економічній інтеграції та здійснить корисний вплив на кожну країну і на весь регіон у цілому;
- підтримки трансєвропейських мереж, що матимуть справжню європейську якість;
- захисту довкілля;
- забезпечення співробітництва у галузях внутрішніх справ та юстиції, обміну досвідом щодо прикордонного контролю, облаштування кордонів і розбудови інфраструктури прикордоння, протидії тероризму й торгівлі зброєю, боротьбі з відмиванням грошей, з контрабандою крадених машин тощо;
- зміцнення прикордонного співробітництва між місцевими та регіональними закладами різних країн [9].

За останній час значно поглибилось співробітництво між спеціалістами Волині, Брестської області та Люблінського воєводства у сферах охорони праці, пожежної охорони, профспілкової діяльності, боротьби з нелегальною міграцією, контрабандою зброї та наркотиків. За участю наших польських колег з Люблінщини налагоджені контакти з водним центром "Нансі" французької провінції Лотарингія та департаментом міжнародного розвитку уряду Великої Британії. Розробляються і впроваджуються проекти захисту навколишнього середовища, вдосконалюються інституційні основи транскордонного співробітництва. Органи місцевої влади та неурядові організації Волині вже з минулого року разом з партнерами з Люблінського воєводства почали налагоджувати прикордонні зв'язки на рівні сільських рад і гмін.

Важлива увага приділяється співпраці у розв'язанні спільних проблем жителів прикордонних територій трьох країн, надання їм можливості реалізувати своє бажання до встановлення і підтримання тривалих контактів у різних сферах життєдіяльності. Зокрема, в рамках транскордонного об'єднання "Буг" проведено конференцію "Безпека дорожнього руху в прикордонних регіонах Східної Польщі та стандарти Європейського Союзу",

навчальний семінар "Сфера безпеки у програмі розвитку Люблінського воєводства - єврорегіон "Буг, робочі зустрічі з питань реформування охорони здоров'я та її фінансового забезпечення, зустріч українських й польських кардіологів, досягнуто конкретних напрацювань по двох важливих проектах, які передбачають створення міждержавного біосферного резервату та проведення комплексу природоохоронних заходів для покращення стану р. Західний Буг [11].

Суть проблеми національної безпеки і чіткий підхід до її вирішення в сучасних умовах сформульовано у кількох простих тезах, одна з яких така: "Незалежність і успішний розвиток України та Польщі можливі за умов незалежності й успішного розвитку сусідів". Тобто, нас із вами [6].

Глобалізація економічних і соціальних проблем разом з інформатизацією суспільства і зростанням ролі безпеки вимагають від України невідкладного запровадження сучасних системних підходів як до внутрішнього регіонального розвитку, так і для ефективного інтегрування у європейські, євроатлантичні, та інші впливові міжнародної структури.

За європейським досвідом регіональний рівень є ключовим для ідентифікації та розв'язання зазначених проблем, оскільки саме тут перехрещуються загальнодержавні інтереси з територіальною специфікою та ресурсними і безпековими обмеженнями розвитку.

Концепція державної регіональної політики передбачає розвиток транскордонного співробітництва як дійового засобу зміцнення міждержавних відносин і вирішення регіональних проблем у контексті налагодження міжнародного співробітництва у сфері регіональної політики і наближення національного законодавства з цих питань до норм і стандартів ЄС [4].

ЛІТЕРАТУРА

1. *Закон України "Про основи забезпечення національної безпеки" від 19.06.2003 р*
2. *Постанова КМУ "Про першочергові заходи щодо створення національної мережі міжнародних транспортних коридорів" від 16.12.1996 р.*
3. *Березцький В.В., Васьковець Я.А. Безпека життєдіяльності/ Харків, 2005, . 317;*
4. *Варналій З. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку// Національний інститут стратегічних досліджень, Київ, 2005, с. 455;*
5. *Вишняков О. Правові аспекти транскордонного співробітництва між територіальними громадами або владами// збірник статтей На шляху до Європи: український досвід єврорегіонів, інститут схід-захід, 2000 р.;*
6. *Голибард Є. По-сусідськи. Польський вектор// Київ, 2004, с. 149;*
7. *Губський Б. Євроатлантична інтеграція України// Київ, 2003, с. 82;*
6. *Качманська А., Ружковський Я. Єврорегіони Польщі: принципи і правова база їхнього функціонування// Журнал Європейської економіки, грудень 2002, ст. 281-289;*
8. *Кіш Є. Транскордонне співробітництво та регіональна політика Європейського Союзу//збірник статтей На шляху до Європи:' український досвід єврорегіонів, інститут схід-захід, 2000 р.;*
9. *Ситник Г., Панов А. Ідентифікація небезпек національним інтересам у межах прикордонної території// Управління сучасним містом, 2005, № 1-2/1-6(17-18), ст. 107-114;*
10. *Хом'юк К. Єврорегіон "Буг" як модель розвитку прикордонного співробітництва: здобутки, проблеми та перспективи// збірник статтей На шляху до Європи: український досвід єврорегіонів, інститут схід-захід, 2000 р.;*
11. *Dziennik Ustaw 1989. Nr 20. poz. 104. Ust. Z 07.04.1989 r. Prawo o Stowarzyszeniach;*
12. *www.rada.gov.ua , офіційний сайт Верховної Ради України.*